

prof. dr hab. Andrzej Gospodarowicz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Działalność pierwszej kadencji Komitetu Nauk o Finansach Polskiej Akademii Nauk

1. Powstanie Komitetu i jego skład

Komitet został powołany na podstawie Uchwały Prezydium PAN nr 5/2007 z dnia 20 marca 2007 r. W paragrafie 1 Uchwały zapisano: „Tworzy się Komitet Nauk o Finansach PAN, współpracujący z Wydziałem I – Nauk Społecznych PAN, obejmujący swoim zakresem działania badania i studia w zakresie nauk o finansach, opracowanie standardów i opiniowanie programów nauczania, opracowywanie ekspertyz i opinii naukowych oraz doradztwo w zakresie finansów oraz prowadzenie działalności wydawniczej i szerzenie wiedzy o finansach”.

1 stycznia 2011 r. weszła w życie nowa Ustawa o Polskiej Akademii Nauk. Zgodnie z art. 46 tej Ustawy, komitety naukowe PAN powołuje Zgromadzenie Ogólne na wniosek dziekana odpowiedniego wydziału. Komitety zaś stanowią samorządną reprezentację dyscypliny lub pokrewnych dyscyplin naukowych i służą integracji uczonych z całego środowiska kraju.

Zgromadzenie Ogólne na posiedzeniu 26 maja 2011 r. powołało ponownie Komitet Nauk o Finansach.

Skład Komitetu pierwszej kadencji był następujący:

PREZYDIUM

Przewodniczący:

Prof. dr hab. Andrzej Gospodarowicz – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Zastępcy Przewodniczącego:

Prof. dr hab. Krzysztof Jajuga – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Prof. dr hab. Jan Szambelańczyk – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Sekretarz:

Prof. dr hab. Leszek Dziawgo – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Członkowie Prezydium:

Prof. dr hab. Jan Czekaj – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Prof. dr hab. Jerzy Nowakowski – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Prof. dr hab. Jerzy Węclawski – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Prof. dr hab. Małgorzata Zaleska – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Pozostali Członkowie Komitetu:

Prof. dr hab. Wiesław Dębski – Uniwersytet Łódzki

Dr hab. Zbigniew Dresler, prof. UE – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Prof. dr hab. Teresa Famulska – Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Prof. dr hab. Stanisław Flejterski – Uniwersytet Szczeciński

Prof. dr hab. Alfred Janc – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Prof. dr hab. Stanisław Kasiewicz – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Prof. dr hab. Andrzej Kaźmierczak – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Krzysztof Markowski – Biuro Informacji Kredytowej

Mateusz Morawiecki – Bank Zachodni WBK SA

Prof. dr hab. Stanisław Owsiak – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Krzysztof Pietraszkiewicz – Związek Banków Polskich

Jerzy Pietrewicz - Bank Ochrony Środowiska SA

Prof. dr hab. Bogusław Pietrzak – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Prof. dr hab. Krystyna Piotrowska-Marczak – Uniwersytet Łódzki

Prof. dr hab. Wanda Ronka-Chmielowiec – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Prof. dr hab. Maria Sierpińska – Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Prof. dr hab. Andrzej Sławiński – Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Dr hab. Jan Sobiech, prof. UE – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Prof. dr hab. Adam Szewczuk – Uniwersytet Szczeciński

Prof. dr hab. Waldemar Tarczyński – Uniwersytet Szczeciński

Prof. dr hab. Ryszard Wierzba – Uniwersytet Gdański

2. Ważniejsze obszary aktywności i inicjatywy Komitetu

2.1. Zebrania plenarne

Pierwsze zebranie plenarne Komitetu odbyło się 17 września 2007 r. w Pałacu Kultury i Nauki (PKiN) w Warszawie – siedzibie władz Akademii. Podjęto wtedy szereg ważnych decyzji: o przyjęciu regulaminu Komitetu, o utworzeniu czasopisma Komitetu pt. FINANSE, o utworzeniu Komisji ds. dyscypliny finansów oraz Komisji ds. dydaktyki. Zebrania plenarne odbywały się średnio 3-4 razy

w roku, najczęściej w Warszawie w PKiN. Oprócz rozpatrywania spraw bieżących, wygłaszane były referaty naukowe przygotowywane przez młodych pracowników naukowych, którzy niedawno uzyskali stopień doktora habilitowanego lub mieli zaawansowane rozprawy habilitacyjne. Oto lista osób, które kolejno prezentowały wyniki swoich badań naukowych:

- dr hab. Jacek Mizerka, prof. UE., Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu – referat pt. *Podejście opcyjne do finansowej oceny efektywności inwestycji rzeczowych*,
- dr Paweł Niedziółka, Szkoła Główna Handlowa, referat pt. *Kredytowe instrumenty pochodne a stabilność finansowa*,
- dr Beata Świecka, Uniwersytet Szczeciński, referat pt. *Niewypłacalność gospodarstw domowych*,
- dr Mariusz Kicia, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, referat pt. *Mikrostrukturalne uwarunkowania mechanizmów zmienności rynku giełdowego – ujęcie interdyscyplinarne*,
- dr Grażyna Woźniewska, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, referat pt. *Potencjał konkurencyjności banku spółdzielczego*,
- dr hab. Artur Walasik, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, referat pt. *Redystrybucyjna funkcja finansów publicznych w ujęciu teoretycznym*,
- dr hab. Teresa Czerwińska, prof. UG, Uniwersytet Gdański, referat pt. *Polityka inwestycyjna instytucji ubezpieczeniowych. Istota, uwarunkowania, instrumenty*,
- dr Anna Moździerz, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, referat pt. *Nierównowaga finansów publicznych*.

W dniu 8 grudnia 2009 r. zebranie plenarne odbyło się z udziałem Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Sławomira Skrzypka. Gościem specjalnym był Prezes Polskiej Akademii Nauk, prof. Michał Kleiber. W trakcie posiedzenia miała miejsce dyskusja nad raportem przygotowanym przez Narodowy Bank Polski pt. *Polska wobec światowego kryzysu gospodarczego*. Na początku sześciu członków Komitetu wygłosiło referaty, w których odniosło się do poszczególnych części raportu oceniając je oraz proponując zmiany i uzupełnienia. Następnie głos zabrało siedmiu członków Komitetu zgłaszając dodatkowe problemy, które powinny się znaleźć w raporcie. Na zakończenie głos zabrał Prezes NBP, który ustosunkował się do zgłaszanych postulatów.

2.2. Powołanie dyscypliny finanse

Komisja ds. dyscypliny finanse powołana we wrześniu 2007 r. przedstawiła na zebraniu plenarnym w lutym 2008 r. szeroko uzasadniony wniosek o konieczności powołania w ramach dziedziny nauki ekonomiczne, dyscypliny finanse.

Komitet po dyskusji podjął jednogłośnie uchwałę w sprawie wystąpienia do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów o powołanie dyscypliny finanse. Zgromadzona bardzo obszerna dokumentacja w tej sprawie została przesłana do Centralnej Komisji na początku kwietnia 2008 roku. Pozytywną decyzję o powołaniu dyscypliny finanse podjęło Zgromadzenie Ogólne Centralnej Komisji 20 maja 2010 r. W ten sposób zostało zrealizowane jedno z najważniejszych zadań, które zostały sformułowane na początku działalności Komitetu. Obecnie kilka wydziałów szkół wyższych w Polsce uzyskało już uprawnienia do nadawania stopnia doktora z zakresu finansów.

2.3. Powołanie czasopisma FINANSE

Decyzja o powołaniu czasopisma FINANSE została podjęta przez Komitet już we wrześniu 2007 r. Redaktorem Naczelnym została prof. Małgorzata Zaleska, a Przewodniczącym Rady Programowej prof. Krzysztof Jajuga. Na początku roku 2008 Komitet otrzymał zgodę na rejestrację czasopisma.

Wydane zostały już trzy numery FINANSÓW, a numer czwarty właśnie Czytelnicy otrzymali. Czasopismo FINANSE umożliwia publikację wyników badań naukowych z zakresu finansów. W FINANSACH publikowane są tylko artykuły, które uzyskały pozytywną recenzję samodzielnego pracownika nauki, co pozwala zachować wysoki poziom i renomę czasopisma. Komitet pozyskał sponsora na sfinansowanie wydania trzech pierwszych numerów. Było to Biuro Informacji Kredytowej kierowane przez dra Krzysztofa Markowskiego. Na wydanie dwóch kolejnych numerów środki przyznała Polska Akademia Nauk. Po wydaniu czwartego numeru Komitet wystąpi do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o ocenę czasopisma i przyznanie odpowiedniej punktacji.

2.4. Ustanowienie Nagrody Komitetu za wybitne osiągnięcia naukowe w zakresie finansów

Na swoim drugim plenarnym zebraniu w roku 2007 Komitet podjął uchwałę o ogłaszaniu co roku Konkursu o Nagrodę za wybitne osiągnięcia naukowe z zakresu finansów. Konkurs jest kierowany do wszystkich osób zajmujących się problematyką szeroko rozumianych finansów. Nagroda może zostać przyznana za osiągnięcia indywidualne lub zespołowe. Ocena prac dokonywana jest przez Jury konkursu powoływane przez Komitet. Przewodniczącym Jury jest prof. Jerzy Węclawski. Wnioski o przyznanie Nagrody mogą składać, za zgodą autora pracy, mające siedzibę w Polsce podstawowe jednostki organizacyjne Uczelni, instytuty naukowe, instytucje finansowe, organy administracji państwowej, instytucje samorządu terytorialnego i gospodarczego. Najważniejszymi kryteriami oceny pracy zgłaszanych do konkursu są: wkład w rozwój nauki finansów, oryginalność tematyki badawczej i metodyki badań, przydatność osiągniętych

rezultatów dla praktyki gospodarczej. Sponsorami nagrody w formie pieniężnej były najczęściej Banki, takie jak: Bank Ochrony Środowiska, Bank PKO BP SA, Bank Zachodni WBK SA, BRE Bank SA oraz Towarzystwo Edukacji Bankowej w Poznaniu. Dotychczasowe edycje konkursu cieszyły się dużym zainteresowaniem środowiska naukowego i pozwoliły na promowanie wartościowych prac. W latach 2008-2011 laureatami byli:

- prof. Wiesława Przybylska-Kapuścińska za monografię pt. *Polityka pieniężna państw członkowskich Unii Europejskiej. Od transformacji przez inflację do integracji*, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2007,
- prof. Jan Krzysztof Solarz za monografię pt. *Zarządzanie ryzykiem systemu finansowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008,
- prof. Monika Marcinkowska za monografię pt. *Standardy kapitałowe banków. Bazylejska Umowa Kapitałowa w polskich regulacjach nadzorczych*, Regan Press, Gdańsk 2009.
- prof. Irena Pyka za monografię pt. *Bank centralny na współczesnym rynku pieniężnym. Dyscyplina regulacyjna, skuteczność, instrumenty*, C.H Beck, Warszawa 2010.

2.5. Współorganizowanie przez Komitet konferencji naukowych lub objęcie patronatu

Do ważnych zadań statutowych Komitetu należy dbanie o poziom dydaktyki w zakresie finansów w szkołach wyższych. W związku z tym Komitet był organizatorem trzech konferencji dydaktycznych pt. „Dydaktyka finansów na kierunku finanse i rachunkowość”. Pierwsza z nich była organizowana w czerwcu 2009 r. w Kudowie-Zdroju, kolejna w Nałęczowie w czerwcu 2010 r., zaś ostatnia we Wrocławiu w czerwcu 2011 r.

Pod patronatem Komitetu organizowanych było 6 konferencji naukowych takich jak:

- konferencja naukowa pt. „Samorząd terytorialny w zintegrowanej Europie” organizowana przez Uniwersytet Szczeciński,
- konferencja naukowa pt. „Rynek finansowy. Inspiracje z integracji europejskiej” organizowana przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie,
- konferencja naukowa pt. „Inwestycje finansowe i ubezpieczenia – tendencje światowe a polski rynek” organizowana przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu,
- konferencja naukowa pt. „WROfin. Bankowość detaliczna – idee, modele, procesy”, organizowana przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu oraz Bank Zachodni WBK SA,
- konferencja naukowa pt. „Problemy rozwoju sektora bankowego w Polsce i Rosji” organizowana przez Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu,

- konferencja naukowa pt. „Rynek Kapitałowy. Skuteczne inwestowanie”, organizowana przez Uniwersytet Szczeciński.

2.6. Współpraca Komitetu i Wydawnictwa C.H. Beck w zakresie wydawania podręczników z zakresu finansów dla szkół wyższych

Komitet postanowił, że zainicjuje wydawanie podręczników z ważniejszych przedmiotów związanych z finansami. Każdy taki podręcznik powinien być przygotowany pod redakcją naukową wybitnego specjalisty, przy czym w skład zespołu autorskiego wchodziłoby pracownicy naukowo-dydaktyczni z różnych uczelni w kraju. Na posiedzeniu w marcu 2010 r. powołano Komisję Wydawniczą pod przewodnictwem prof. Jerzego Węclawskiego. Komitet zwrócił się do trzech znanych wydawnictw: PWN, PWE, C.H. Beck z zapytaniem, czy są zainteresowane podjęciem współpracy i na jakich warunkach. Na podstawie otrzymanych odpowiedzi zostało wybrane wydawnictwo C.H. Beck. Wkrótce ukażą się dwa podręczniki, zaś kilka następnych jest przygotowywanych.

2.7. Wystąpienie do Rektorów uczelni ekonomicznych o rozszerzenie formuły Zeszytów Naukowych

Na zebraniu plenarnym w grudniu 2008 r., oceniając aktywność pracowników naukowych z zakresu finansów stwierdzono, że w pracach naukowych poszczególnych uczelni ekonomicznych poświęconych problematyce finansów ukazują się prawie wyłącznie artykuły pracowników naukowych zatrudnionych w danej uczelni. Komitet przyjął stanowisko, że ten stan powinien ulec zmianie i zwrócił się do Rektorów o rozpatrzenie możliwości rozszerzenia formuły Zeszytów Naukowych tak, aby dopuszczalne było publikowanie artykułów z innych uczelni ekonomicznych. Rektorzy uczelni ekonomicznych pozytywnie rozpatrzyli postulaty Komitetu. Zawarte zostało w związku z tym w dniu 30.06.2009 r. Porozumienie podpisane przez Rektorów w sprawie wspólnego bezpłatnego publikowania artykułów w Zeszytach Naukowych wydawanych w publicznych uczelniach ekonomicznych.

2.8. Działalność ekspercka

Członkowie Komitetu, prof. Teresa Famulska, prof. Krystyna Piotrowska-Marczak, prof. Jan Sobiech na prośbę Prezesa PAN przygotowali opinię na temat zapisów dotyczących finansowania PAN, zawartych w projekcie Ustawy o PAN. Została ona przedstawiona w czerwcu 2009 r. na posiedzeniu Prezydium PAN.

2.9. Powołanie Komisji ds. Krajowych Ram Kwalifikacji

W związku z podjęciem działań związanych z wdrażaniem w szkołach wyższych Krajowych Ram Kwalifikacji powołana została przez Komitet Komisja ds. Krajowych Ram Kwalifikacji w następującym składzie:

1. Prof. Krzysztof Jajuga – Przewodniczący
2. Prof. Jerzy Nowakowski
3. Prof. Stanisław Owskiak
4. Prof. Jan Szambelańczyk
5. Prof. Jerzy Węclawski

Głównym zadaniem Komisji jest opracowanie koncepcji wdrażania tych ram na kierunku studiów z zakresu finansów. O fakcie powołania Komisji został poinformowany prof. Zbigniew Marciniak, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego odpowiedzialny za wdrażanie tych ram w Polsce.

3. Uwagi końcowe

Podjęta w 2007 r. działalność Komitetu Nauk o Finansach PAN sprzyjała integracji środowiska pracowników naukowych zajmujących się w Polsce problematyką finansów. Rozpoczęty proces należałoby kontynuować w kolejnej kadencji Komitetu. W tym celu należałoby dążyć do włączenia do prac Komitetu młodych, samodzielnych pracowników naukowych oraz zachęcać do publikowania wyników badań naukowych w czasopiśmie FINANSE. Pozwoliłoby to zintensyfikować wydawanie kolejnych numerów czasopisma, tak aby był to docelowo kwartalnik, przy czym część numerów powinna być publikowana w języku angielskim. Ważne jest również, aby Komitet stał się istotnym podmiotem opiniotwórczym, m.in. poprzez intensyfikację działalności eksperckiej, oraz koordynował prace związane z wdrażaniem Krajowych Ram Kwalifikacji organizując w tym celu spotkania i konferencje.